

7. ROČNÍK, ČÍSLO 3/2017

FACTUM

ČTVRTLETNÍK MUZEA VYSOČINY JIHLAVA

Knihovna Muzea Vysočiny Jihlava

se pro veřejnost po dvouleté pauze
způsobené rekonstrukcí a stěhová-
ním otevírá od...

pokračování na straně 5.

*O tom, jak pokračuje rekonstrukce
hradu Roštejna, se dočtete
na straně 14.*

Sursum corda!

Na podzim roku 1935 v jednom ze svých nedělních fejetonů napsal Karel Čapek:

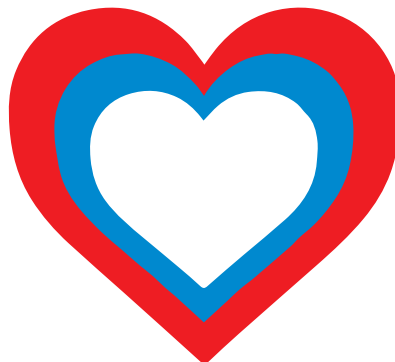
„Snad i ta historická náhoda, že slavíme svátek svého osvobození až na sklonku jeseně, patří nějak symbolicky k povaze našeho národa: neboť jsme obyčejně poněkud kaboniví, starostliví a nakloněni hloubat o věcech, o jejich zasmušilejších a horších stránkách.“

Podzim není jenom víceméně chmurné údobí roční, nýbrž i politické: na podzim se akutně projevují vládní i vnitřní svízele poodložené prázdninami, na podzim se dělá státní rozpočet, jenž jistě nenáleží k radostem vládnutí a zákonodárství, na podzim se obyčejně zhoršuje hospodářská krize, poklesá optimismus občanů a tak dále.“

Jsem přesvědčen, že díky blížícím se parlamentním volbám, čím dál prapodivnějším aktivitám orgánů EU i některých našich čelných představitelů, a koneckonců i díky letošnímu nevypočitatelnému počasí, patří tento podzim dlouhodobě k nejchmurnějším. Proto je dobré být silný a nad věcí. Uvědomovat si jiné, ty skutečné a nadčasové hodnoty, mezi něž patří zejména naše svěbytnost a morální síla.

K témuž se Čapek obrátil v závěru svého fejetonu, říká: *„Ale snad právě proto je dobře, že den naší národní radosti spadá do tohoto údobí každoroční deprese; je dobře pro naši politickou morálku, že právě naše horší a těžší dny jsou prozářeny*

tím dnem slávy, vděčnosti a důvěry. Je to, jako by nám sám hlas našich dějin šeptal: Sursum corda! A když jste svíráni starostmi jesenními, obraťte oči k tomu všemu radostnému a nadějnému, čím se nad námi protrhla zamžená nebesa jednoho 28. října!“

Poznámka: „Sursum corda!“ znamená „Srdce vzhůru!“ či „Zvedněte své srdce!“

Pavel Bezděčka

Baroko

Rok 2017 byl vyhlášen rokem baroka. Proto v době od 8. září do 19. listopadu 2017 nabízí Muzeum Vysočiny Jihlava v malém výstavním sále ve spolupráci se Státním okresním archivem v Jihlavě svým návštěvníkům výstavu s jednoznačným názvem *Baroko*, která přiblíží život v Jihlavě i samotnou podobu města v 17. a 18. století.

Výstava nepřinese jen obecné vysvětlení pojmu baroko a základní informace o jeho charakteristických rysech. Návštěvník zde nalezne řadu zajímavostí o jihlavských barokních architektonických památkách, o tehdejších malířství, sochařství, o po-

hřbívání a samozřejmě také o dobových poměrech a politické situaci. Na výstavě jsou k vidění jak dvojrozměrné, tak i trojrozměrné předměty. Jihlavský archiv ze svých fondů na výstavu zapůjčil listiny, kroniky a další cenné archiválie, muzeum ze svých sbírek představuje nábytek, obrazy, sklo, cín, porcelán, církevní a další vzácné předměty.

Výstavu doprovodí také přednáška Mgr. Davida Zimoly o pohřbívání v době baroka, která je připravena v rámci *Týdne vědy* ve středu 8. listopadu 2017 od 17 hodin.

Martin Kos

Foto: Dana Oberreiterová – MVJ

Bláznivé tramvaje

Víte, že tramvaje žijí svým zvláštním životem, a že mnohokrát významně zasáhly do historie lidstva? Věřte tomu, že některé tramvaje křižují oceány, nebo tomu, že starou jihlavskou tramvaj objevilo vozítko *Opportunity* na Marsu? Jste zvědaví? Tak to si musíte prohlédnout výstavu mých obrazů a kreseb,

které budou v Kavárně Muzeum (a současně i v Café Mahler na Znojemské) vystaveny od 6. listopadu do 17. prosince 2017

Pavel Bezděčka

Kouzla přírody

Muzeum Vysočiny Jihlava představuje od úterý 12. září 2017 návštěvníkům Kavárny Muzeum výstavu obrazů s názvem *Kouzla přírody*. Je to pro širokou jihlavskou veřejnost první možnost seznámit se s pracemi mladé malířky Evy Rodové, která je studentkou zdejšího gymnázia. Inspirací k její tvorbě je, jak už název výstavy napovídá, především příroda, jejíž nekonečnou krásu a barevnost se snaží v obrazech zachytit. Přírodní motivy návštěvníci naleznou na všech vystavovaných olejomalbách. Sama autorka přiznává, že v malování nachází klid a potěšení. Přijďte se o tom přesvědčit do Kavárny Muzeum – výstava, která je prodejní, zde bude k vidění až do 5. listopadu 2017.

Ludmila Moržolová

Photographia Natura 2017 – připomínka

Připomínám všem zájemcům, že na sobotu 11. listopadu 2017 připadla uzávěrka příjmu fotografií do 14. ročníku fotosoutěže Photographia Natura, jehož tématem jsou *Linie v krajině*.

Podmínky soutěže a přihlašovací formulář jsou k dispozici v elektronické verzi na web stránkách našeho muzea, a také ve fyzické podobě na pokladně muzea.

Vernisáž putovní výstavy nejlepších fotografií, spojená s vyhlášením výsledků soutěže a předáním cen, se uskuteční v pátek 1. prosince v 17 hodin.

Pavel Bezděčka

Putování za předky

V čase krátkých se podzimních dní připravilo jihlavské muzeum pro své návštěvníky výstavu s názvem *Putování za předky*. Její autoři srozumitelnou a přitažlivou formou seznamují širokou veřejnost s pomocnými vědami historickými – genealogií a heraldikou. Na řadě výstavních panelů se představují ukázky archivních záznamů o předcích, které zájemce chronologicky provedou od současnosti až k minulosti a umožní mu sledovat krok za krokem postup vytváření rodové posloupnosti.

Návštěvníci se také seznámí s vyobrazením rodokmenu a se zpracováním rodových kronik, které jsou vrcholem dlouholeté trpělivé práce rodopisného badatele. Rodopisná část je rovněž bohatě doplněna výstavkou krásně vypracovaných

erbů. Autory heraldických kreseb jsou členové České genealogické a heraldické společnosti: Stanislav Kasík, Roudnice nad Labem; Mgr. Karel Chobot, Udlice; Ing. Jan Oulík, Praha; Ing. Arnošt Drozd, Praha a Zdeněk Chramosta.

Projekt výstavy je dílem PhDr. Jana Podholy a Heleny Voldánové, která stojí také za vlastní realizací a která rovněž výstavu uvedla přednáškou nazvanou *Rodopis – koníček na celý život*. Ta se uskutečnila v úterý 26. září 2017 v malovaném sále Muzea Vysočiny Jihlava.

Výstava potrvá na muzejních arkádách do 26. listopadu 2017.

Radim Gonda

Science Café v Jihlavě

Je tu podzim a s ním i čas, kdy se opět začínají plnit sály kin, divadel a muzeí, ale i hospůdky, restaurace, kavárny, zkrátka zařízení, která nám umožňují setkávat se a dopřávat si plnými doušky kulturu i pochutiny nejrůznějšího druhu. Možností bývá často tolik, že je těžké se v nich vyznat a ještě těžší si vybrat. Což ale, když je nabídka hned několikanásobná a my můžeme zároveň potěšit malé šedé buňky i chuťové pohárky, diskutovat se zajímavými osobnostmi i posedět s přáteli, to všechno v příjemném prostředí útulné kavárny? Právě takovou příležitost poskytuje projekt *Science Café*.

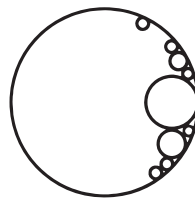
Představa vědce jako poblehlého suchara, mátožně se šourajícího po zatuchlé temné laboratoři, nebezpečného šílence, obklopeného bludištěm křivulí a baněk, nebo komické postavy s entomologickou sítkou už z obecného povědomí, doufejme, vymizela. Ale posedět se známým vědcem u šálku kávy či sklenky vína, na to by ještě před dvaceti lety pomyslel málokdo. Dnes se stávají debaty vědců s veřejností umístěné mimo akademickou půdu celosvětovým fenoménem. K neznámějším a nejucelenějším projektům zaměřeným na pořádání takových setkání patří *Science Café*.

Koncept *Science Café* vznikl v roce 1998 ve Velké Británii a odtud se rozšířil do mnoha dalších zemí. V České republice od roku 2008 akci pořádá *Science Café* zapsaný spolek *Otevíráme*, pod jehož záštitou probíhají tyto neformální diskuzní večery již v 19 městech. Jejich smyslem je podle organizátorů společné hledání otázek a odpovědí, představení vědců jako inspirativních osobností a prezentace konkrétních vědeckých výzkumů. Dosud se večerů *Science Café* zúčastnilo několik stovek vědců napříč různými obory. Patří mezi ně jak zkušení popularizátoři (např. Helena Illnerová, Václav Čilek, Cyril Höschl,

Jaroslav Flégr či Dana Drábová), tak mediálně méně známé osobnosti, jejichž výzkum si zaslouží naši pozornost.

V Jihlavě se večery *Science Café* konají od roku 2015 v Malovaném sále Muzea Vysočiny Jihlava. Jinak tomu nebude ani v tomto akademickém roce. Od října se muzejní přednáškový sál opět jednou za měsíc promění v kavárničku, kde budeme moci naslouchat, přemýšlet, diskutovat, zkrátka sdílet myšlenky s hosty i ostatními posluchači. A přece se něco změnilo. Od letošního podzimu je hlavním organizátorem jihlavského *Science Café* naše muzeum. Je to pro nás velká čest a zároveň výzva. A tak neváhejte, přijďte k nám, velké dobrodružství jmenem věda začíná!

První setkání tohoto akademického roku se uskuteční 24. října 2017 v 18 hodin a jeho hostem bude renomovaný český zoolog a vynikající popularizátor RNDr. Miloš Anděra, CSc. z Národního muzea v Praze. Hovořit bude na téma: *Co je nového u našich savců?*

SCIENCE CAFÉ

Aktuální program, záznamy vybraných večerů a další informace o projektu *Science Café* najdete na webových stránkách www.sciencecafe.cz

Klára Bezděčková

Slabikáře celého světa

Od 27. září 2017 mají návštěvníci jihlavského muzea možnost zhlédnout pozoruhodnou sbírku slabikářů Ing. Zdeňky Markovičové. Slabikář je velmi důležitá záležitost – je to první kniha dítěte, která pro něj při jeho vstupu do školy po celý první školní rok zůstává bránou ke vzdělání.

Ing. Zdeňka Markovičová z Vyškova se ke sbírání slabikářů dostala díky své vojenské kariéře. V letech 2002 a 2003/2004 působila jako analytička skupiny Civilně vojenské spolupráce v Kosovu a právě tam si na památku zakoupila svůj první slabikář *Abetare*, který se stal „základním kamenem“ její sbírky.

Sbírku začala postupně doplňovat, slabikáře získává nákupem na internetu, na aukcích, v antikvariátech, přímo z nakladatelství, od známých nebo od kolegů sběratelů. Je členkou mezinárodní skupiny *Reading Primers Special Interest Group* (skupina zabývající se o slabikáře) a také *Klubu sběratelů kuriozit*.

Její sbírka v současné době čítá přes 250 slabikářů ze všech koutů světa. Nejvíce zastoupené jsou samozřejmě slabikáře české, nejstarší je z přelomu 19. a 20. století.

Přijďte porovnat slabikáře vašich prababiček a babiček nejen s těmi současnými, ale i s těmi, ze kterých se učí děti v Afghánistánu, Arménii, Belgii, Bělorusku, Bulharsku, Číně, Dánsku, Egyptě, Estonsku, Finsku, Francii, Gruzii, Indii, Iránu, Japonsku...

Výstava v prostoru velkého výstavního sálu potrvá do 19. listopadu 2017.

Dana Oberreiterová

Týden vědy a techniky AV ČR

Letos se jihlavské muzeum opět připojí k *Týdnu vědy a techniky AV ČR*. Již 17. ročník největšího vědeckého festivalu v České republice proběhne ve dnech 6. až 12. listopadu 2017. Je určen pro širokou veřejnost a v jeho rámci se bude konat řada přednášek, výstav, dnů otevřených dveří, filmových projekcí, workshopů, vědeckých kaváren a mnohých dalších aktivit napříč celou republikou i všemi vědeckými obory. V dopoledních hodinách budou pořádány přednášky a exkurze speciálně pro studenty středních škol.

Programová nabídka našeho muzea bude zaměřena na prezentaci vlastních výzkumných projektů i nových poznatků

z různých vědních disciplín. Každý den představí svou činnost jedno odborné oddělení. Dopoledne budou patřit školám, odpoledne budou zacílena na naše příznivce všech věkových kategorií. Budou probíhat komentované prohlídky expozic či výstavy k 125. výročí založení muzea, vědecké kavárny, mj. na téma *Drahé kameny Českomoravské vrchoviny, Sekáči – nejkrásnější pavoukovci, Pohřbívání v době baroka*, a různé další akce. Podrobný program bude zveřejněn na stránkách www.tydenvedy.cz

Klára Bezděčková

Ze života koček

Pro milovníky koček či zvířátek nejrůznějších, stejně jako pro vyznavače dobré nálady a lehkého humoru, jsme připravili výstavu obrazů a kreseb uherskohradištského výtvarníka Vladimíra P. Kellera. Věřím, že jeho veselé obrázky obohatí sváteční

náladu konce roku a prosvítí lednovou zimu roku následujícího. Výstava bude v Kavárně Muzeum otevřena od 18. prosince 2017 do 29. ledna 2018.

Pavel Bezděčka

Otevření muzejní knihovny pro veřejnost

Knihovna Muzea Vysočiny Jihlava se pro veřejnost po dvouleté pauze způsobené rekonstrukcí a stěhováním otevírá od 2. října 2017. Zájemcům budou k dispozici specializované fondy v podobě knih, odborných periodik a novin pro prezenční studium. Knihovní fond čítá více než 37 tisíc publikací s širokým záběrem z věd přírodních i společenských a řadu titulů vědeckých časopisů. Vzhledem k tematickému rozsahu patří jihlavská muzejní knihovna k nejzajímavějším v regionu a odborní pracovníci, amatérští badatelé i studenti zde naleznou důležité informační zdroje pro svoji práci.

Bližší informace na: knihovna@muzeum.ji.cz

Ludmila Moržolová

OTEVÍRACÍ DOBA KNIHOVNY

Pondělí	zavřeno	
Úterý	8:00–12:00	13:00–16:00
Středa	8:00–12:00	
Čtvrtek	8:00–12:00	13:00–16:00
Pátek	8:00–12:00	

Restaurování jihlavských cechovních korouhví

Jednou z možností, jak získat peníze ve prospěch muzejních sbírek, jsou i každoročně vypisované granty ministerstva kultury v programech ISO – integrovaný systém ochrany. V oblasti konzervace a náročného restaurování může organizace spravující majetek kraje získat až padesátiprocentní příspěvek. Lze se tedy pustit i do náročných zákroků, které musí provádět pouze kvalifikovaný restaurátor specializovaného oboru a z běžného rozpočtu bychom si je nemohli dovolit. Pravdou je, že žádosti podléhají výběrovému řízení komise MK a zdaleka ne všem je vyhověno, na druhou stranu získání dotace ukazuje, že volba záměru byla správná, a také potvrzuje význam a vysokou hodnotu věci i v celorepublikovém měřítku. Proto je dobrou zprávou, že se v letošním roce podařilo dosáhnout na ministerské peníze z ISO jako jedinému projektu restaurování cechovního praporu.

Cechovní prapory byly spolu s dalšími atributy ve své době symbolem pospolitosti a jednoty řemeslníků. Mimo jiné jsou dokladem tehdejší profesní hrdosti i důležitosti ji veřejně a výrazně manifestovat. Množství dochovaných praporů či korouhví pochází z 19. století, které bylo v tomto směru obdobím jejich renesance. Vlastní prapor měly školy, města, cechy, spol-

ky, sdružení i kluby a penězi se na nich nešetřilo. Konkrétně cechovní korouhve mají většinou tvar plamene či dvojplamene, svislá část je připevněna k žerdi a horní okraj listu bývá přichycen ke kovovému zdobenému rameni, na cípu bývá střepec. Jihlavské praporce se však tomuto typu zcela vymykají, nejen tvarem, ale i velikostí. Mají tvar rovnoarmenného trojúhelníku se střepecem na cípu, tvarově jde tedy o fábovy. Obzvláště překvapivá je jejich velikost, krátká strana se pohybuje mezi 160 a 190 cm, ramena měří od 250 až do úctyhodných 360 cm. Na tomto místě si kladu otázku, zda je možné, že by se na velkorysém pojetí cechovního praporce mohlo odrážet sebevědomí soukeníků (jejichž prapor je s největší pravděpodobností nejstarší, dat. 1781) a potřeba demonstrovat své dominantní postavení jako nové nejuvýznamnější hospodářské síly nastupující po zcela vyčerpaném a vyhaslém dolování stříbra, jež bylo ukončeno uzavřením všech štol v okolí města a přesunutím Horního úřadu do Brna v roce 1783.

Další cechy pak pravděpodobně soukenický vzor následovaly. Prapory se zhotovovaly z hedvábí různých barev, hlavně modrého a zlatobéžového, jeden z nich je zelený a jeden bor-

emblém vložený oboustranný obraz, olej na plátně, na němž je zobrazen většinou patron daného cechu a jeho atributy a biblický výjev. Datace se pohybuje od roku 1781 do 1. poloviny 19. století.

Letos máme kulaté výročí – prapory patří muzeu přesně 100 let. Byly získány z farního úřadu u sv. Jakuba Většího v roce 1917 a zapsány do přírůstkové knihy pod čísly 5712–5729. Později byly odděleny žerdě a nákončí (o nichž není v původních zápisech žádná zmínka) a nadále jsou textilní části registrovány v 2. stupni evidence samostatně. V originálním zápisu z roku 1917 je uváděno 18 kusů, do dneška jsou stále uchovávány jako celek. Náležely těmto cechům: soukeníci, kameníci a zedníci, pekaři, truhláři, bednáři a váleči sudů, krejčí, společně pasíři, zámečnický, kováři hřebíků, pilníkáři a cínaři, dále kloboučníci, ovčáci, tesaři, hrnčíři a kamnáři, mlynáři, řezníci, postřiháči, pláteníci, kováři a podkováři, ševci a další spojený cech pletářů baretů a ponožek.

První byl restaurovaný praporec kameníků a zedníků, bylo to v roce 1989. Další dva opravila v r. 1992 paní Jana Kneiflová. Záměr zrestaurovat celý soubor se začal realizovat v roce 2002. V přihlášce byl představen dochovaný celek a v dalších letech pak byly postupně vybírány jednotlivé kusy. Doporučující posudky včetně předběžného rámcového rozpočtu vypracovali odborníci z Moravského zemského muzea a pražského Umělecko průmyslového muzea, PhDr. Z. Fišer, PhDr. E. Uchalová a Ing. A. Samohýlová. Posledně jmenovaná je od počátku realizátorkou restaurování textilních částí praporců. Restaurování oboustranných olejomalb na plátně, navíc poškozených prověšováním a povětrnostními podmínkami při používání korouhví v průvodech, patří k velmi náročným pracím. V roce 2003 byla svěřena atelieru IMAGO v.o.s., konkrétně ji provedli ak. mal. Kateřina a Jan Knorovi, později se podařilo získat restaurátorku MgA. M. Rafl-Bursovou. Vznikl dobře spolupracující tandem, který realizuje restaurování celků za nejpříznivějších podmínek. Jde o práci komplikovanou i tím, že je vždy potřeba z textilu odborně vyjmout obraz, obě části zrestaurovat zvlášť a následně zase zkompletovat. Jedná se i o časově a prostorově náročnou práci, vzhledem k velkým rozměrům textilií je problematický i transport. Komplikace způsobuje někdy pozdní oznámení výsledků výběrového řízení na MK a nutnost ukončovat celou akci včetně vyúčtování a zpráv do konce kalendářního roku, někdy nečekaně posunutí termínu uzávěrky přihlášek. Další administrativa a s ní nutnost práce na každoročním vypracování žádosti v předstihu přibyla v souvislosti s „předkolem“ pro krajský úřad a portál. Zkrátka jeden z tanečků, které si kolem grantu užíváme, je rozhodně kvapík. Samozřejmě přes toto malé postesknutí jsme vždycky, pokud to vyjde, šťastní příjemci dotace. Náklady na restaurování cechovních praporců od roku 2003 byly prozatím 642 tisíc korun, z toho ministerstvo přispělo 320 tisíci. Cena se vždy odvíjí od skutečných nákladů na materiál a náročnosti zvoleného postupu restaurování. Ten se může zejména u textilní části zásadně lišit, protože zatímco se rozsáhlé poškození řeší třeba fixováním na krepelínu, pouhé rozvláknění je možné téměř nezatelně zcelit. Vždy je praporec čištěn, prán, vyjme se malba, hotová se opět vsazuje, provádí se množství testů a rozborů, ať už jde o strukturu vlákna nebo chemické a fyzikální vlastnosti barviv. To vše obnáší u každého kusu minimálně stovku hodin, u některých i pětinasobek. Ač jsou postupy výhledově zhruba odhadnuty, vždycky restaurátorka reaguje na aktuální stav. Práce na oboustranných malbách je podstatně náročnější než na běžných obrazech na blindrámech. Kromě zubu času se na jejich stavu projevuje i zacházení, kterému byly vzhledem k jejich účelu vystaveny. Nikoho by nenapadlo nezpevněný obraz šikmo věšet, nechat vlnit či dokonce vlát i za větru a deště, což se korouhvím během průvodů obvykle dělo. Perličku jsme zaznamenali u jednoho praporu, kdy byl do obdélníkového otvoru vložen z neznámých důvodů původně oválný obraz. K náročným úkonům se proto při restaurování řadí vyrovnávání podkladového plátna, navíc s oboustrannou malbou. Výsledek práce paní Magdy Bursové proto vždy působí jako malý zázrak.

Ve zbídačeném stavu je ještě 6 praporů, ale podaří-li se zrestaurovat i ty, kolekce bude zachráněná kompletně, což je pro

Praporec cechu tesařů – Svatá rodina – stav po restaurování, celek.
Dole – Svatá rodina – v průběhu vyrovnávání. Foto: M. Bursová.

sbírku velmi důležité. Pro její ochranu je nutné hlavně správné uložení v odpovídajících podmínkách, i o to je zapotřebí se postarat. A aby nezůstalo jen u popisů a představ, hodláme některé zachráněné praporce v budoucnu krátce vystavit. Bude se vždy jednat o náročnou prezentaci, kterou není radno opakovat. Užasným barokním cechovním praporcem se pochlubíme už v letošním roce, který je vyhlášen rokem baroka. K vidění je na výstavě pod názvem *Baroko* v malém výstavním sále jihlavského muzea až do 19. listopadu 2017.

Sylvia Pospíchalová

Výstava hub 2017

Ve dnech 15. a 16. září 2017 se uskutečnila již *VIII. Výstava hub*, kterou společně pořádají Muzeum Vysočiny Jihlava a Mykologický klub Jihlava.

Protože termín konání výstavy je dán na rok dopředu, je pro nás nejdůležitější počasí. Letos vše začalo dobře. Po dlouhé době letní vlna růstu hub všechny velmi potěšila, a tak jsme se těšili a byli zvědaví na podzim. Přestože léto bylo opravdu hodně suché, od začátku září začalo vydatně pršet a zdálo se, že by vše mohlo vyjít. Jenže ještě týden před výstavou v lesích nebyla „ani houba“ a vyhlídky nebyly moc nadějné. Jenom díky tomu, že „sběrači hub“ z řad členů Mykologického klubu, kteří vyráží za svými úlovky každý na jiné místo, dopadla výstava relativně dobře. Celkem jsme návštěvníkům představili 321 druhů hub, což bylo dokonce více než minulý rok. Bohužel celkově menší dostupnost hub v lesích Jihlavska se odrazila i na návštěvnosti, neboť když houby nerostou, tak návštěvníci nemají s čím srovnávat a prostě nechodí.

Co se druhů týká, tak bylo málo hřibovitých hub, které v čase výstavy téměř nerostly. Přesto z hřibovitých hub byl k vidění vzácný hřib medotrpký, který ovšem roste v nižších a teplejších polohách na vápenitých i neutrálních půdách. Holubinek bylo asi 35 a ryzců 17 druhů. Z dalších vzácnějších a zajímavějších druhů možno jmenovat: pavučince anýzového, bondarcevku horskou, korálovce jedlového, holubinku bukovou, holubinku uhlovou, lošákovce rezavého, hřib dřevožijný, kuřátka buková, slizáka švýcarského a kukmáka dřevního. Krásnými exempláři byla prezentována také naše nejjedovatější houba – muchomůrka zelená.

Shrneme-li to, můžeme říci, že výstava byla úspěšná. A co si přát do příštího roku? Aby houby rostly, a tudíž byl i větší zájem z řad veřejnosti. Vždyť ne nadarmo se říká, že jsme národ houbařů.

Eva Charvátová

Muzeum Vysočiny Jihlava a Třebíč vystavují v Brně

Na letošní rok připadá 200. výročí založení Moravského zemského muzea v Brně, jedné z nejdůležitějších paměťových institucí v Česku. V rámci jeho oslav proběhnou kromě jednodenních kulturních akcí i dlouhodobější projekty, a to otevření nové expozice *Morava ve 20. století* a obsáhlá výstava *Chvála sběratelství*. Kromě toho byl dán prostor i muzeím, která sice částečně patří na Moravu zeměpisně, ale v jihomoravském kraji jsou jen hostem. Příležitost k prezentaci dostaly dvě největší paměťové instituce Kraje Vysočina, a to Muzeum Vysočiny Jihlava a Muzeum Vysočiny Třebíč.

Aby vše k sobě ladilo, bylo určeno, že předměty budou stejného typu, jaké se shromažďovaly v rodících se muzeích, tedy geologie, etnografie, archeologie a oblast kuriozit. Úkolem sestavit a nainstalovat kolekci sbírek byly pověřeny dvě skupiny pracovníků, v Jihlavě to byli RNDr. Karel Malý, Ph.D., akad. mal.

Martin Kos, PhDr. Dana Nováková a Ingrid Kotenová. V Třebíči PhDr. Božena Kabelíková, Ing. Lukáš Křesina, Mgr. Jana Lochmanová a Bc. Tomáš Hartman.

Vše vrcholilo koncem srpna. Poslední prázdninový měsíc, pak už jen návrat z dovolených do každodenních pracovních povinností - s tím ale většina z nás nic nenadělá. Snad stejnou rychlostí jak srpnovou oblohou prolétaly „slzy svatého Vavřince“, ale s pečlivým muzejním přístupem, jsme s kolegy vybrali předměty, konzervátoři nablýskali zašlé a nakonec výtvarníci vykouzlili v přednáškovém sále Dietrichsteinského paláce atraktivní instalace.

Dvě vitríny prezentují geologické a mineralogické sbírky. Unikátem evropského významu je trebičská kolekce tektitů a vltavínů, za povšimnutí jistě stojí ukázky typických vysočinských nerostů včetně ukázek drahých kamenů a šperků z nich

Foto: Josef Prodělal, MVT

vyrobených. Raritou je například velký fasetově broušený citrín z Rousměrova.

Vitrína s archeologickými sbírkami obsahuje zcela nedávný významný nález – „poklad“ z období třicetileté války pocházející z Horního Čepí (okres Žďár nad Sázavou). Vystaveny jsou jak ukázky mincí, tak nádoba, ve které byly mince nalezeny. Další raritou, která nemá na Vysočině jinou analogii, je pozdně gotická zláčená monstrance z Rounku u Jihlavy.

Vitrína kuriozit a exotických exponátů upoutává preparovanou lidskou lebku z Ekvádoru, tzv. tsantsa a několika náhrdelníků i rituální figurkou ze Šalamounových ostrovů. Nejen svými rozměry je výjimečná liturgická kniha *Missale romanum* z roku 1740 i kolibří vydání z produkce třebečského Lorenzova vydavatelství. Vitrína tradiční lidové kultury obsahuje skříňkový betlém Antonína Žamberského a model znázorňující zpracování vlny. Výstava byla zahájena 9. září 2017 a potrvá až do 30. června 2018.

Kotenová Ingrid

Foto: Josef Prodělal, MVT

Přírůstek do sbírek dokumentuje dějiny českého menšinového školství na Jihlavsku

Prosazování práva českojazyčného obyvatelstva národnostně smíšených obcí na Jihlavsku na vzdělávání dětí v rodné řeči a odpor vůči tlaku na jejich odnárodňování v německých školách, představoval jednu z významných kapitol regionálních dějin od konce 19. století až po období první Československé republiky. Náročný úkol budování českých menšinových škol ležel na bedrech učitelů, kteří v sobě často spojovali houževnatost, nápaditost a práci, jež prostupovala i jejich soukromým životem.

Zřícenina hradu Cornštejn u Bítova. Autor: Karel Koráb.

Své místo v tomto procesu měla od roku 1919 i česká menšinová škola v obci Stonařov, jejímž ředitelem v letech 1931–1937 a současně vůdčí osobností místního českého kulturního života byl Karel Koráb. Jeho působení se neomezovalo na samotné vyučování. Koráb se snažil děti motivovat rovněž k zájmové činnosti. Vedl například včelařský kroužek, organizoval pro své žáky každoročně výlety, ve škole za jeho vedení vycházely hned dva časopisy, spolupřítelil veřejné kulturní akce, zapojoval děti do kultivace okolí školy a budování školní zahrady, nastudoval se žáky divadelní představení a zřídil stravovací komisi, která získávala peníze na podporu dětí z chudých rodin.

Rozsáhlou pozůstalost Karla Korába a jeho rodiny věnovala v roce 2016 Muzeu Vysočiny Jihlava Korábova dcera Naděžda Fibichová a po jejím odchodu v roce 2017 její syn Ondřej Fibich. Jedná se o obsahově pestrý soubor obsahující například dokumentačně cenné fotografie, osobní dokumenty, učebnice a vzdělávací literaturu, ale i ukázky výsledků dílenských prací Korábových žáků či autentické předměty z domácnosti venkovského učitele. Jedinečné jsou zejména datované školní fotografie žáků a učitelů a Korábovy výtvarné práce z jeho milované jižní Moravy.

Radim Gonda

1. třída měšťanské školy ve Stonařově. Karel Koráb uprostřed vpravo s brýlemi, rok 1932.

Karel Koráb před příchodem do Stonařova, rok 1929.

Archeologický průzkum kaple sv. Eustacha na Roštejně

V červnu letošního roku byla v hradní kapli na Roštejně odkryta zajímavá archeologická situace, která souvisela s původním opevněním hradu (obr. 1). Archeologický průzkum jeho severozápadní části prokázal umělé srovnání skalního podloží, na němž byla postavena nejprve ve středověku masivní kamenná hradba a později renesanční kaple zasvěcená patronu lovectví sv. Eustachovi (obr. 2). Kapli nechal u hradební zdi postavit v severozápadním rohu nádvoří majitel telčského panství Zachariáš z Hradce ve druhé polovině 16. století.

Před výstavbou kaple se zde nacházel segment kruhové věže zpevňující z vnitřní strany severozápadní roh obvodové fortifikace hradu (obr. 3). Kamenná zeď věže o síle 1,2 m byla postavena z místních žulových kamenů spojovaných kvalitní vápennou maltou, podobně jako u obvodové hradební zdi, která je však ještě o metr širší a dosahuje tak úctyhodné šířky 2,2 m (obr. 4). Ve vnitřním prostoru na dně věže se na žulovém podloží vytvořila tenká vrstva hlíny, kde se podařilo objevit malou kostěnou hrací kostku s klasickým číslováním od jedné do šesti (obr. 5). Na tuto pochozí vrstvu na dně věže navazovala mocná výplň objektu, kterou tvořila destrukce dřevohliněné konstrukce, umístěné pravděpodobně v horních partiích věže. Tady se zřejmě nacházela dřevěná nástavba omazaná hlinou – tzv. mazanicí, která zanikla požárem a následně se zřítila na dno věže. Do interiéru bylo s největší pravděpodobností původně instalováno dřevěné schodiště, což by mohly dokazovat nálezy spálených kusů dřeva. O mohutném žáru, při kterém vzaly za své všechny spalné části věže, vypovídají nálezy doslova spečených částí kamenných konstrukcí s vypálenou hlinou a zbytky železných spojovacích prvků, zejména hřebíků.

Podle nálezů fragmentů keramických nádob, používaných na hradě během 15. století, datujeme zánik tohoto zajímavého fortifikačního prvku nejpozději do první poloviny 16. století. Po požáru byly sneseny zbytky obvodové zdi věže, prostor skalní vyvýšeniny v severozápadní části hradu byl zplanýrován a bylo přikročeno k výstavbě renesanční kaple, jejíž severní a západní stěnu částečně tvoří masivní středověká hradba.

Movité nálezy získané při průzkumu věže můžeme podle materiálů rozdělit do šesti skupin: keramické artefakty, kovové výrobky, zbytky dřevěných konstrukcí, kosti zvířat, malakofauna a skořápky vajíček. Jak už to u archeologických nálezových souborů bývá, největší podíl mají keramické artefakty, které podléhají zkáze v daleko menší míře než organické materiály. Vrstvy zkoumané výplně věže obsahovaly fragmenty kuchyňské, stolní a technické keramiky. A právě na základě tvarů a typologických znaků kuchyňských nádob můžeme jejich užívání na hradě vrocit do 15. století. V nálezovém souboru jsou zastoupeny džbány s páskovým uchem s charakteristickou plastickou výzdobou v podobě protáhlých obdélníků vytlačených v podhrdlí nádoby pomocí radělka, tenkostěnné poháry zdobené žlábkem pod okrajem, oxidačně vypálené hrnce do červené barvy se strmou rytou vlnovkou na těle nádoby a ploché poklice s knoflíkovitými úchyty. Technickou keramikou reprezentují nálezy okrajů nádobkových kachlů s otevřenou přední stěnou, zlomek cihly a keramický kahan s prožlabením pro knot na okraji. Zajímavý nález představuje oválný hrací žeton druhotně zhotovený z keramického střepu (obr. 5). Spolu s již zmíněnou kostěnou kostkou dokládají oba artefakty provozování deskových her (vrchábý?), snad při krácení si volné chvíle hradní stráží.

Ozbrojenou posádku hradu zase dokládá nález masivního železného hrotu střely šípu do kuše. Z ostatních železných artefaktů jmenujme hojně nálezy hřebů a skob z dřevěných konstrukcí nebo spojovací destičky a objímky. Soubor kovových předmětů uzavírá nález obdélné bronzové opaskové přezky s trnem (obr. 5). Z dřevěných artefaktů se dochovalo několik ohořelých opracovaných hranolů a kuláčů, které mohly být původně součástí vnitřního schodiště. Z kostěných nálezů byly kromě kostky odhaleny kůstky malých hlodavců a dalších zvířat, jejichž některé kosti jsou bílé vlivem požáru. Určitou raritní zajímavostí jsou nálezy šnečí ulity a zlomků skořápek vajec. Po

nezbytné konzervaci a restauraci všech archeologických movitých nálezů nalezených pod podlahou kaple sv. Eustacha je plánována jejich dlouhodobá prezentace v nově budované expozici ve druhém patře stávající hradní věže.

text i fotografie David Zimola

Obr. 1: Překvapení pod podlahou kaple sv. Eustacha.

Obr. 2: Pohled na oltář kaple sv. Eustacha.

Obr. 3: Segment kruhové věže.

Obr. 4, vpravo: Pohled na odkrytou věž z ochozu.

Obr. 5: Nálezy středověkých artefaktů.

Jedna badatelská story

Badatelé, kteří na své cestě za rozmanitými cíli přibrzdí na adrese muzeum, mají někdy obecné a někdy konkrétní požadavky. I ve fotoarchivu občas jdu najisto a jindy zdlouhavě hledám, ale vždycky se snažím tazateli pomoci. Jednou dorazil na muzejní poštu email, v němž se paní dotazovala na portrét a případně nějaké další informace ohledně Ignaze Langa, jenž, jak uváděla, byl jejím předkem. Později se ukázalo, že pátrání je vedeno zpoza Atlantiku a jeho nitky nevedly jen k nám, ale i do dalších míst ve Spojených státech, v Evropě, také do Iránu a do Izraele. Ve snaze trochu se zorientovat jsem nahlédla do jedné odborné publikace o Jihlavě a tam bylo v části o stavebním vývoji uvedeno Langů hned několik. Ignaz byl stavitel a významný občan města Jihlavy, roku 1897 jedním z nejbohatších Jihlavanů a dokonce jedním ze zakládajících členů muzejního spolku. Paní byla nadšená fotografií a informacemi, přestože některé pro ni nebyly nové. A tak jsme si znovu psaly, získávala jsem informace od archiváře pana Vilímka a hledala v knihách. Konečný výsledek paní Antje Casarez, praprapravnučku Mathiase Langa, nadchl. Pro mě to bylo opět objevení příběhu, jaký dokáže psát jen život.

Mathias Lang

IGNAZ LANG (1845-1927)

Základní postavou je Ignaz Lang, mladší syn zedníka Mathiase a Marie rozené Schwarz z Pístova, narozený v roce 1845. Stejně jako otec i bratr se věnoval stavitelství. Po pomyslném žebříčku úspěšnosti však vyšplhal velmi vysoko, neváhal investovat do štěrkovny, která mu v nastávajícím rozvoji stavebnictví přinesla slušné zisky. Ve stavebním podnikání se mu také dařilo, takže si časem mohl dovolit pro svou rodinu postavit velký dům ve městě i letní vilu v nedalekém Bukovnu pod Šacberkem. V roce 1897 byl jedním ze tří nejbohatších občanů města.

Oženil se s Paulinou rozenou Krebs a narodilo se jim pět dětí: Karolina (1874), Gabriela (1876), Pauline (1885), Gustav (1880) a Marie (1887). Zatímco ve finanční oblasti slavil jeden úspěch za druhým, v roce 1897 přišla první těžká životní rána. Zemřela jeho dvanáctiletá dcera Paulínka. Naděje u obrát k lepšímu přišla za pět let, kdy prvorozená dcera Karolina, provdaná za Heinricha Engela, čekala dítě. Ale radost trvala jen krátce, těhotenství bylo komplikované a po porodu trpí mladá maminka bolestmi a vysokými horečkami. Zoufalý otec se vydal do Prahy, aby vyhledal nejlepšího lékaře. Byl ochoten obětovat cokoli ze svého bohatství za záchranu další dcery. Tak se dostal k mladičkému, šestadvacetiletému lékaři židovského původu Maximilianu Fischerovi, který byl v medicínském prostředí znám již jako vynikající pokrokový student, později se

specializací na porodnictví. Mladý lékař mu vyhověl a rychle se přesunul do Langova domu, kde o mladou rodičku okamžitě převzal péči. Poporodní infekce dosáhla takového rozsahu, že Karolinu již nebylo možné zachránit. V té době ovšem ještě nikdo z nich netušil, jaké „následky“ bude příchod mladého lékaře do Jihlavy mít. Když se Max rozhodl, že se nevrátí do Prahy, vlivný podnikatel mu zajistil možnost zaměstnání v místní nemocnici a později i vlastní ordinaci, přesto se mu mladý lékař nechtěně postaral o vrásky na čele. Záhy po uvedení do domu k tehdy již umírající Karolině se setkal s další Langovou dcerou Gabrielou, která o sestru pomáhala pečovat. Láska, ta mocná čarodějka, udeřila silou uragánu a přinesla zlomenému otci Langovi tolik starostí, že snad ani neměl dostatek sil truchlit. Ztratil již dvě dcery a ta třetí se odmítala vzdát lásky k člověku z naprosto neodpovídajících sociálních poměrů a navíc z ortodoxní židovské rodiny. Počátkem 20. století v německé smetánce opravdu skandál. Těžko posoudit, jakého kalibru byly „zbraně“ na obou stranách. Dnes můžeme jen stručně citovat archivní data: doktor Max Fischer se vzdal svého židovského vyznání a v roce 1903 konvertoval ke katolíkům, takže již 26. ledna 1904 mohlo být požehnáno jeho sňatku s nevěstou slečnou Gabrielou Lang a 1. března toho roku přišel na svět chlapeček, jemuž dali jméno Rudolf. A pak ještě další 3 synové.

MUDR. MAXIMILIAN FISCHER

Narodil se 4. 12. 1876 v Chýši u Karlových Varů v ortodoxní židovské rodině, jeho otec Bernard vykonával funkci kantora v synagoze. Max studoval medicínu v Praze a již během studií získal pověst pokrokového a velmi schopného odborníka. Specializoval se na porodnictví. Když jej v roce 1902 na doporučení pražských zavedených lékařů oslovil jihlavský podnikatel Ignaz Lang s prosbou o záchranu dcery, byla to pro něj osudová výzva, již uposlechl. V té chvíli zdaleka netušil, jak mu od základu změní život.

Po příjezdu do Jihlavy byl uveden k pacientce, osmdvacetileté Karolině Krebsové. Mladá žena měla již velkou část organismu zachvácenou horečkou omladnic, infekcí, která bývá na rodičku přenesena během porodu. Zachránit v této situaci ji mohl jedině zázrak a ten se nestal. Zdrčený otec ve snaze udržet nadějněho lékaře v Jihlavě nabídl mladíkovi, že mu zajistí místo v nemocnici. Bůh ví, zda měl v té době už tušení o rodícím se vztahu mezi Maxem a jeho druhou dcerou Gabrielou, která pomáhala při péči o nemocnou Karolinu. Pravděpodobně neměl, ani ve snu ho zřejmě nenapadlo, že by jeho dcera, příslušnice německé městské honorace, mohla být jen pomyslet na vztah s nemajetným Židem. Zamilovaný lékař byl ochoten podstoupit kvůli své vyvolené téměř cokoli. Dokonce se zřekl svého náboženství. To byla pro jeho rodiče taková rána, že se syna zřekli a od té chvíle už s ním nikdy nekomunikovali, byl pro ně mrtvý. Zůstal v kontaktu jen se svou sestrou, ta se s jeho rodinou a hlavně dětmi stýkala.

Bohatství jeho tchána a nadání, schopnosti a píle mladého lékaře přineslo tehdejšímu jihlavskému zdravotnictví obecný prospěch. A neméně štědře se odvděčil i Max, když provozoval praxi na vysoké odborné úrovni, zaváděl plošné zdravotnictví, pořídil si rentgen. Také auto, které jej rychle dopravilo za pacienty, bylo přínosem. Během 1. světové války organizoval vojenský lazaret. Spolu s manželkou Elou vychovali další tři syny, kteří se vydali v otcových stopách. Paul Robert, narozený 8. 5. 1906, se stal pediatrem, Gerold (26. 10. 1912) zubařem a Helmut (23. 7. 1916) gynekologem. Prvorozený Rudi studoval práva, ale těžce onemocněl. S otcem Maxem navštívili tehdejší špičkové evropské odborníky, ale marně. Ve věku 26 let, v roce 1930, podlehl Rudolf agresivní leukémii. Jeho úmrtí zdrtilo celou rodinu. A to už se blížilo další drama, tentokrát světové, které od základu zpřehází životy všech členů nejen této rodiny. V roce 1930, ač již dávno katolík, se doktor Max z opatrnosti přesouvá z německé Jihlavy do anonymnější Prahy a rodinu pouze navštěvuje. Přesto jej v posledních týdnech války stihne ještě transport AE 8 do Terezína.

Po skončení války, kdy už zaplatil odloučením od rodiny a pobytem v koncentráku za své židovství, dosáhne na něj a celou rodinu jejich německví. Naštěstí tentokrát zůstává celá širší rodina pohromadě, v roce 1946 se všichni přestěhují do Freibergu, kde natrvalo zakotví, dokonce v blízkých ulicích.

TI DALŠÍ

Ještě se svými dětmi a později i vnuky jezdívali občas bratři Fischerové do Jihlavy, do svého rodného města, které hlubo-

ce milovali, a ještě svým vnukům vyprávěli pověsti a příběhy z míst, která pamatovali ze svého dětství. Třeba příběh o tom, jak se na Velký pátek otevírají poklady pod Šacberkem v poledne a cesta ven se uzavírá přesně po uplynutí jedné hodiny. A díky této lásce a lpění na minulosti se každoročně v jednom texaském městě připomíná, že právě v poledne velikonočního pátku ohlašuje z kostela sv. Jakuba zvon Zuzana svými údery kratičké, výjimečný čas mocných kouzel.

Sylvia Pospíchalová

Volné povídání o tom, kterak jsme při výpravě za norskými mravenci změnili seznam sekáčů severských zemí

Když jsme v létě roku 2015 od norského myrmekologa a našeho dlouholetého přítele, Torsteina Kvammeho, obdrželi pozvání ke společnému průzkumu mravenců jižního Norska, nepředpokládal jsem, že by tato akce mohla být významná i pro poznání dosti odlišné skupiny živočichů, a sice sekáčů (*Opiliones*), které řadíme do třídy pavoukoviců (*Arachnida*). Bylo sice jasné, že se v Norsku po nějakých sekáčích podívám, neb je to moje druhá specializace, nicméně naprosto drtivou převahu v aktivitách naší mise měli mravenci, k jejichž průzkumu nás pozval nejen přítel Torstein, ale zejména jeho mateřský institut NIBIO (Norwegian institute of bioeconomy research), sídlící ve městě Ås, jižně od Osla.

Poznámka: Výsledky průzkumu mravenců jižního Norska jsme, s kolegou Torsteinem, publikovali již v minulém roce – Kvamme T., Bezděčková K. & Bezděčka P. 2016: Interesting records of ants and *Lasius alienus* (Förster, 1850) (Hymenoptera, Formicidae) presented new to Norway. – *Norwegian Journal of Entomology* 63, 159–163.

V srpnu 2015 jsme si tedy vzali dovolenou, sbalili nezbytná fidlátka a na dva týdny vyrazili do Norska. Počasí bylo skvělé, stejně jako režie celé akce. V průběhu dvanácti dnů jsme navštívili 40 lokalit, na pevnině či na ostrůvcích vysunutých jižně do Baltického moře. Výběr lokalit byl pestrý, od horských poloh až po mořské pláže, od rašelinné tundry po vyprahlé pobřežní skály, od přirozených temných smrčín po mystické světlé doubravy s vikingskými mohylami. Bádali jsme také v intravilánech několika měst, neb i tam žijí mravenci a sekáči.

Z těch 40 navštívených lokalit jsme sekáče pozorovali a sbírali jen na polovině z nich, tedy na dvaceti. Domů, do muzejních sbírek, jsme přivezli 163 exemplářů celkem 21 druhů sekáčů.

Těch druhů jsme našli málo nebo hodně?

No přece hodně. Nejen, že hodně, skoro až přespříliš, hozenkové! Najít během pár dnů téměř všechny druhy sekáčů žijících v Norsku – už to byl zajímavý výsledek. A nejen to. Do toho srpna 2015 (ale prakticky až do letošního vydání našeho článku, který zde zmíním) bylo z území Norska známo pouze 18 druhů sekáčů. Z těch osmnácti jsme v té krátké době našli šestnáct a k tomu pět druhů nových pro Norsko. Rozšířit během pár dnů tak malou skupinu téměř o třetinu, je opravdu mimořádné. Důvodů, proč se tak stalo, je více. Nejen četnost a pestrost navštívených lokalit, ale zejména naše znalost biologie sekáčů. Především pak těch pěti pro Norsko nových druhů, neboť všechny žijí u nás, tři z nich jsou zde dokonce docela hojné.

Přítel Torstein (mimochodem přímý potomek Vikingů) z toho měl velkou radost, a tak vřele souhlasil se spoluautorstvím zamýšleného článku. Při přípravě rukopisu jsem si uvědomil, že v roce 2007 publikoval (dnes již neaktivní) norský opilionolog Ingvar Stol seznam (checklist) sekáčů severských zemí, tedy kromě Norska i Dánska, Švédska, Finska, Islandu a Faerských ostrovů. Proto jsem se rozhodl publikovat nový seznam sekáčů těchto zemí, neboť na rozdíl od Norska bylo v uplynulém desetiletí v Dánsku, Švédsku a Finsku nalezeno

Sekáč *Leiobunum limbatum*

a publikováno několik územně nových druhů, ovšem nikdo se dosud neodhodlal sestavit nový seznam všech dotčených zemí.

Nastala tedy doslova mravenčí práce, neboť jsme museli prohledat na internetu a v databázích odborných časopisů vše, co bylo od roku 2007 publikováno o sekáčích severských zemí. Teprve po dosažení maximální informovanosti jsme se mohli obrátit na kolegy v Dánsku, Švédsku a Finsku a zavést s nimi informačně vyvážený dialog. Následná milá a velmi kolegiální korespondence vyjasnila všechny zaznamenané změny opilonofauny severu Evropy, a tak bylo možné dokončit práci na rukopisu. Počátkem roku 2017 jsme nabídli rukopis prestižnímu a na pavoukovic specializovanému německému časopisu *Arachnologische Mitteilungen* (s impakt faktorem 1,4 až 1,8). Rukopis byl akceptován a po dvojí nezávislé recenzi a redakčních úpravách vyšel v polovině tohoto roku:

Bezděčka P., Bezděčková K. & Kvamme T. 2017: Revised checklist of Nordic harvestmen (Opiliones) with five species new to Norway. – *Arachnologische Mitteilungen* 54: 59–62.

Kolegové ze Švédska, Finska i Dánska náš článek pochválili, a tak doufáme, že bude nejméně stejně intenzivně citován, jako vzpomenuť článek Ingvara Stola z roku 2007. O výsledcích našeho bádání mimořádně publikoval také interní časopis instituce NIBIO:

www.nibio.no/nyheter/flere-vevkjerringe-enn-tidligere-antatt a také norské on-line noviny *Forskning.no* (forskning = výzkum) zaměřené na prezentaci norských a zahraničních zpráv z nejruznějších výzkumů: forskning.no/2017/09/flere-vevkjerringe-enn-tidligere-antatt/produsert-og-finansiert-av/nibio

text i fotografie Pavel Bezděčka

Jak jsme dělali mravenčí katalog aneb Pátrání téměř detektivní po šestinohých pokladech depozitářů

S myšlenkou na soupis typového materiálu mravenců, který je uchovávan v českých muzeích, jsme si pohrávali řadu let. Odhodlání začít s touto titěrnou prací v nás nicméně vzplanulo až v roce 2015, kdy naše muzeum získalo myrmekologickou sbírku z pozůstalosti Vladimíra Šilhavého, obsahující i několik typových exemplářů. K tomu, abychom si mohli přiblížit smysl tohoto počínání, musíme si nejdřív objasnit, co v řeči biologů znamená slovo typ.

Od dob švédského přírodovědce Karla von Linné (1707–1778) je zvykem třdit organismy podle tzv. systému a přiřazovat je k jednotlivým taxonům – tedy druhům, rodům, čeledím, řádům atd. Pokud někdo objeví taxon nový, zveřejní jeho popis v odborném tisku a vytvoří pro něj vědecké jméno.

Celý tento proces se v současné době řídí složitými pravidly, na jejichž dodržování dohlížejí různé komise. Jeho nedílnou součástí je i stanovení typu, tj. uvedení konkrétního exempláře, většinou sbírkového předmětu (např. herbářové položky rostliny nebo preparátu živočicha), podle něž byl taxon popsán a s nímž zůstává navždy spjato jeho jméno. Typy jsou pro vědce nesmírně důležité, neboť představují jakési referenční vzorky, z nichž je jasně zřejmé, jaké znaky má ten který taxon mít.

Typový materiál představuje nejcennější část muzejních sbírek, proto je nutné o něj nejen náležitě pečovat, ale také jej zpřístupňovat odborné veřejnosti. Kurátoři sbírek obsahujících typy by měli dbát na zveřejňování jejich seznamů, např. ve formě katalogů. Jakmile se tedy do našeho muzea dostaly mravenčí typy, pocítili jsme nejen neodbytnou potřebu, ale i povinnost, se o tuto radostnou událost podělit. Nejlépe for-

mu článku v odborném tisku. A proč rovnou nesepsat vše, tedy i typové exempláře mravenců uložené v jiných muzeích? Myšlenka na celorepublikový katalog opět ožila.

Věděli jsme, že typový materiál mravenců je zastoupen ve sbírkách Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Oslovili jsme jejich kurátory s žádostí o spolupráci, a když souhlasili, začala na ose Praha – Jihlava – Brno probíhat čilá komunikace. Všechny typy jsme museli osobně prohlédnout. I když jsme měli k dispozici experty z databází, což nám značně ulehčilo situaci, museli jsme vyhledat originální údaje a přepsat je do požadované podoby. Práce to byla neobyčejně zdoluhavá, a proto jsme byli velmi vděční kolegům kurátorům, že byli ochotni se na ní podílet.

Celkem jsme ve sbírkách našli typy pro 19 taxonů, což představovalo 263 vypreparovaných mravenců. Několik desítek dalších jsme prověřili a zjistili, že ačkoliv jsou tak ve sbírce označené, typovým materiálem nejsou. Jednotlivé kusy byly obvykle nalepeny na entomologických štítcích a s dalšími až šesti štítky (na jeden preparát), nesoucími doplňující údaje, připíchnuty ke dnu entomologické krabice. Vše jsme museli doslovně opsat, vyznačit konce řádků, případně rámečky, typografické znaky atd. Text na štítcích byl velice drobný, často ručně psaný a mnohdy téměř nečitelný. Abychom jej mohli rozluštit, bylo nutné preparáty velmi opatrně vyjmout z krabice, různě je natáčet, případně sundat štítky ze špendlíku a pod lupou louskat jednotlivá písmenka.

Zároveň jsme museli prostudovat veškerou literaturu s původními popisy. Publikované informace jsme pak porovnávali s údaji na štítcích a kontrolovali, zda exemplář označený jako typ skutečně patří do typové série. Museli jsme také zjistit, zda se ve sbírkách neukrývá další, neoznačený, materiál, který by typem mohl být. V minulosti neexistovala povinnost odkazovat na typové exempláře přímo v textu popisu, a tak se často stávalo, že se o nich autor vůbec nezmiňoval. Pokud informace na štítcích souhlasily s udávanými nálezy, bylo vše v pořádku. Díky precizně uvedeným podrobnostem se nám takto podařilo odhalit jeden dosud nerozpoznaný typ uložený ve sbírce Slezského zemského muzea v Opavě.

Když byly údaje neúplné nebo mírně rozporuplné (i velikání vědy byli jenom lidé), bylo nutné přistoupit ke studiu všech dalších dostupných pramenů, např. jiných publikací, rukopisů, terénních deníků, pracovních protokolů, korespondence, kartoték, náčrtků, zkrátka všeho, co by mohlo se zkoumaným exemplářem souviset. To bylo mnohem pracnější, ale i mnohem zajímavější. Ze zažloutlých dokumentů začaly vystupovat detaily ze života jednotlivých autorů, jejich spletité příběhy, vztahy s kolegy, místa, která navštívili. Rutinní činnost se najednou proměnila v téměř detektivní pátrání. Za oknem se pomalu stmívalo a my jsme stále seděli ve své pracovně, fascinováni nezaměnitelným rukopisem některého z dřívějších myrmekologů, vybledlými fotografiemi i metodami práce, které se nám z dnešního pohledu zdají být tak archaické anebo naopak docela moderní.

Když se nám podařilo celou tu do slova a do písmene mravenčí práci dokončit, čekal nás poslední úkol. Pracovní text přetavit do podoby odborné publikace. Ta spatřila světlo světa v červnu tohoto roku, kdy byla pod názvem:

Bezděčková K., Bezděčka P., Macek J. & Malenovský I. (2017). Catalogue of type specimens of ants (Hymenoptera: Formicidae) deposited in Czech museums, zveřejněna ve vědeckém (tzv. impaktovaném) časopise Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae.

Dostupná je i on-line na adrese
http://www.aempn.eu/PDF/57_1/57_1_295.pdf

Klára Bezděčková

Lulu!

Městská atmosféra druhé poloviny 19. století dala vzniknout fenoménu spolčování. Tehdy nastal prudký rozvoj spolkových aktivit, které částečně formovaly společenský život.

V tehdejší Jihlavě bylo několik desítek spolků, ať českých, německých či židovských. Pro nás byl důležitý německý Muzejní spolek, který v roce 1892 založil a v roce 1895 zpřístupnil pro veřejnost jihlavské muzeum. Ale jedním z nejzajímavějších a nejoriginálnějších spolků té doby byla *Schlaraffia*. Tato téměř neznámá německy hovořící společnost, do které ale patřili i Češi, si kladla za cíl podporovat umění, humor a pěstovat přátelství.

Schlaraffia, jako zábavný zájmový spolek mužů, byla oficiálně založena 10. října 1859 v Praze. Ke dvaceti třem zakládajícím členům patřili ředitel Německého divadla, herci, kapelník, baletní mistr, ale i redaktor, stavitel a bankovní ředitel. Slovo Schlaraffia znamená zemi povalečů, název *Schlaraffenland* použil roku 1530 Hans Sachs ve své básni, kde popisuje zemi lenochů.

Schlaraffia má jasně dané stanovy, ve kterých bylo řečeno, že Schlaraffia je říše pod ochranou tří dobrých duchů: Aha, Oho, Uhu. To se později změnilo, protože se členové ve své hospůdce scházeli u stolu pod vycpaným výrem (Uhu), který představoval posledního zmíněného ducha. Proto Uhu nakonec převládl a převzal ve schlaraffické svaté trojici hlavní roli. Takže pokud se někde setkáte se Schlaraffii, vždy je nablízku výr.

Protože se jednalo o hru na středověké rytíře, tak se členové říše samozřejmě scházeli v hradu a ne v obyčejném domě. Uvnitř se nacházel rytířský sál a někdy i další hradní komnaty. Například jihlavský Igelburg (Ježčí hrad) byl plný nejrůznějších předmětů a vybavení potřebného k dotvoření pravé hradní atmosféry. Kromě vyřezávaných trůnů, židlí a stolů zde samozřejmě sídlil vycpaný výr. Nechyběly poháry a rohy na pití a nádoby uložené ve sklenicích kolem stěn. Dále se zde nacházely ve stojanu dřevěné pozlacené meče a halapartny, luky, dýky, válečné sekery, šavle a dokonce i harpuna. Zbraně doplňovaly předměty uměleckého charakteru, jako byly znaky členů říše, vlajky, obrazy, busty významných členů a fotografie zemřelých rytířů. Mezi tím vším visely závěsy a baldachýny. Další stovky praktických i nepraktických předmětů ukrývalo předsálí a komora, protože jihlavská Schlaraffia vlastnila celý dům. Zdaleka ne všechny říše si ale mohly dovolit takové vybavení hradu jako Iglavia, která k majetku přišla darem od svých členů.

Základem pro všechny říše se stal předpis, jak má vypadat správná schlaraffická schůze. Ten museli všichni rytíři bezpodmínečně dodržovat. Schlaraffové se před zasedáním převlékali do rytířské zbroje, která ale nebyla z plechu, zbroj představoval oblek nebo frak a helma, většinou v podobě trojčepé čepičky někdy s rolničkami na koncích. Každý, kdo překročil práh dveří

rytířského sálu, musel se uklonit před trůnem a zvolat co nejhlasitěji „Uhu!“, aby upozornil na svou přítomnost. Oficiálně měl tímto výkřikem pozdravit schlaraffické božstvo Uhu, zároveň ale zdravil již přítomné kolegy.

Samotný průběh schůze provázely kromě tradičně dobrého jídla a pití hlavně příspěvky jednotlivých členů. Ty se mohly týkat jakéhokoli námětu vyjma politiky, náboženství a všech vážných témat. Rytíři hovořili nejčastěji o umění, o Schlaraffii, anebo přednášeli básně z vlastní tvorby, ve kterých velebili třeba krásu žen. Kvalitu příspěvku posuzovali všichni přítomní. Když se jim zamlouval, dávali svou spokojenost najevo hlasitými výkřiky „Lulu!“

K rytířským radovánkám patřily i souboje. Vyzvat mohl kterýkoliv rytíř jiného rytíře a ten nemohl odmítnout bez pokuty a jistě také bez ostudy. Vyzvaný si mohl vybrat mezi duelem duševním a materiálním. Při duševním souboji museli oba účastníci do dvou týdnů přednést příspěvek na zvolené téma. V případě materiálního souboje stolník přistavil stůl, na něj postavil každému tři piva, a kdo je z obou soupeřů dříve vypil, zvítězil. Po soubojích následovalo veřejné sbratření protivníků, často prostřednictvím dalšího přípitku.

Schůze končily zpravidla v pozdních nočních nebo brzkých ranních hodinách. Rytíři znavení po náročném zasedání před odchodem ještě zazpívali jednu z písní určených k ukončení schůze a rozešli se do svých domovů. Většinou odcházeli schůzováním unaveni, a tak se nelze divit, že si na ně občas někdo stěžoval, když rušili noční klid.

Na přípitky při různých příležitostech existovaly určené poháry. Při pasování rytířů připíjel novopečený rytíř z poháru Aha výkřikem „Aha“, během debat koloval pohár Oho se stejnojmenným přípitkem, při zvláštních příležitostech to býval Uhu, při potvrzování bratrství mezi jakýmkoli dvěma schlaraffiky sloužil Dudu, ke stejnému účelu pouze mezi příslušníky rytířského stavu se užívalo poháru Ehe. Nejběžnější byl ale pohár Lulu, ze kterého pili všichni při všech příležitostech.

Nejdůležitější slavnostní ceremonii se stalo pasování na rytíře, které stvrdilo čekatelovu příslušnost ke spolku. Podobně jako další ceremonie vycházela i tato slavnost z dávných dob. Noví rytíři přísahali při svaté schlaraffické trojici Uhu, Oho a Aha ctít slad a chmel a že se stanou dobrými členy spolku. Jeden po druhém poklekli a oberschlaraffe (předseda spolku) je trojím poklepáním meče na ramena ve jménu Uhu, Oho a Aha pasoval na rytíře.

Rytíři se zdravili slovíčkem Lulu, které sloužilo kromě univerzálního pozdravu i ke zvolání slávy nebo k přípitku.

Lulu vám všem!

Martin Kos

Stejně jako mnoho dalších vlivných občanů Jihlavy byl členem spolku heleninský továrník Karel Löw. Na snímku je zachycen v nejvyšším hodnostním stupni – rytíř.

Jihlavský hrad Schlaraffů sídlil v domě Žižkova.

Rekonstrukce hradu Roštejn – léto 2017

V průběhu letních měsíců se na hradě rozjely ve velkém všechny stavební práce, stejně jako turistická sezona. Jak se dařilo vše skloubit dohromady, jaká byla omezení a jak to na hradě nyní vypadá?

Pokračovalo se zejména s bouracími pracemi a nejvíce stavebníky zaměstnal tzv. *Botanický sál*, respektive jeho podlaha. Po odstranění parket bylo totiž zjištěno, že trámy jsou v daleko horším stavu, než se po předběžných sondážích předpokládalo a bylo proto zapotřebí nejen veškeré dřevěné konstrukce ošetřit proti biotickým napadením, ale také podlahu vyztužit kovovými nosníky. Rozebrána byla i podlaha v obou hradních ochozech. Zejména v *Malém ochoze* se jedná o poměrně komplikovaný proces, neboť zde byla při jedné z předchozích dílčích rekonstrukcí podlaha vylita betonem. Ten je momentálně potřeba rozřezat, odstranit a nahradit historicky odpovídajícím typem podlahové krytiny. Zdaleka nejviditelnější (a mnohdy rovněž nejhlasitější) součástí prací byly ty prováděné na střeších. Postupně byla odstraněna střešní krytina nad *Botanickým sálem* a nad částí *Velkého ochozu*, přičemž bylo zjištěno, že krov nad ochozem je opět v poměrně špatném stavu. A tak dochází v současné době nejen k odstranění krytiny, ale také k instalaci nové konstrukce krovu. Souběžně se stavební firmou se již na hradě pohybují i restaurátoři, kteří zatím odstraňují nevyhovující povrchové vrstvy jak na stěnách a oltářích v *kapli sv. Eustacha*, tak na štukovém stropě *Botanického sálu*.

I přes poměrně velké množství různých prací se podařilo v půli měsíce srpna realizovat dvě prohlídky vedoucí přímo obnovovanou částí hradu – jednu pro odborníky a jednu pro širokou veřejnost. Obě dvě se vydařily a návštěvníci se tak dostali na zajímavá místa a mohli rekonstrukci vidět přímo v procesu.

Samozřejmě i nadále běží restaurování jak nábytku, tak obrazů, tedy sbírkových předmětů, které se objeví v rekonstruovaných interiérech hradu. Zároveň proběhlo hodnocení veřejné zakázky na zhotovitele nových expozic. Ten svou práci zahájí již v listopadu tak, aby příští rok nejdéle 1. června přivítaly návštěvníky nové expozice na trase B. A my se budeme snažit i v posledním letošním čísle *Museum Factum* přinést další informace a fotografie zachycující práce na hradě.

Zároveň bychom chtěli na tomto místě poděkovat všem našim průvodcům a pokladní Lence, stejně jako zaměstnancům hradní hospody, za trpělivost, obětavost a sílu, s níž se vyrovnávali s často rychle se měnícími podmínkami na hradě. Velký dík patří i našim tolerantním návštěvníkům, kteří hrad navštívili i přes mnohá omezení (nemožnost parkovat, nefunkční toalety, hluk). Od června do srpna jsme jich v interiérech přivítali na 18000.

text i fotografie Kateřina Rozinková

Dovolená u Münchů v Srbsku

Když jsem před léty začala pracovat na muzejní pobočce v Třešti a pátrat v dějinách města, nemohla jsem přehlédnout informaci, že jedna z nejvýznamnějších židovských továrnických rodin má vazby na Srbsko. Zaujalo mě to samozřejmě i proto, že sama z těchto končin pocházím. Dlouhá léta vše zůstávalo jen u krátké zprávy, že ve 30. letech 19. století přijel ze Srbska do Třeště Adolf Münch, který v roce 1860 založil v Hodicích továrnu na sukna a fezy, tu potom převzal jeho syn Berthold a výrobu rozšířil i do Třeště. Jeho druhý syn Salomon se vrátil do Srbska a podobnou továrnu založil ve městě Paraćin. Nedávno žáci třeštské základní školy začali pátrat po osudech zmizelých židovských sousedů a mně se dostal do rukou text o Münchových v Srbsku, který jsem překládala ze srbštiny. Najednou se osud této části rodiny usazené v Srbsku začal poodhalovat, informací přibývalo, ale s nimi i řada nejasností. Zvědavost nás proto letos s kamarády z *Muzejního spolku* vyhládala do míst, kde Münchovi v Srbsku žili.

V údolí řeky Moravy leží Paraćin, menší město v centrální části Srbska, které má dnes kolem 24 500 obyvatel. Kam jinam by naše první kroky vedly než do muzea? Ředitel Vlastivědného muzea v Paraćinu (Zavičajni muzej), diplomovaný archeolog Branislav Stojanović, měl sice v době naší návštěvy dovolenou, ale ochotně jí kvůli nám na pár hodin přerušil. V muzeu jsme získali pár cenných informací a dozvěděli se, že vilu továrníka Müncha ve městě stále najdeme. Sídli v ní vedení současných sklárén, které postavili na místě původní textilky. Dostali jsme jak povolení k fotografování, tak i pozvání do továrny, ale vzhledem k tomu, že ze staré Münchovy fabriky tady už opravdu nic nestojí, dovnitř jsme nešli. Münchova textilka byla vybudována v roce 1880, pracovat začala o dva roky později a byla prý první moderní továrnou v Srbsku.

Ale Münchové nezůstali jen v Paraćinu a u výroby textilu. Salomon Münch (v srbských pramenech uváděn jako Samuelo -Samuel) se rozhodl investovat i do těžby uhlí. Iniciátorem

tohoto podnikatelského kroku byl jeho syn Julius, který otce Samuela přemluvil k otevření dolů, ke kterému došlo v roce 1902. Černé uhlí se těžilo na úpatí nejvyššího horského celku Srbských Karpat, kterým je Rtanj planina. Poblíž dolů založili hornickou kolonii Rtanj, kde zaměstnanci bydleli. S příchodem Münchů začíná období hospodářského a společenského rozvoje tohoto kraje. Julius Münch s manželkou Grétou se zde také usadili a nechali vybudovat lanovku, železniční trať, parní elektrárnu, řadu dílen a stali se především významnými zaměstnavateli tohoto kraje. Přivedli sem mnoho odborníků, Němců, Čechů, Maďarů, Rakušanů, Slovinců. V roce 1929 ve vesnici Rtanj žilo 2000 obyvatel, dnes tu nenajdete ani dvě stovky lidí. O své zaměstnance a jejich rodiny Münchové pečovali, stavěli byty a dělnické domky, otevřeli ambulanci, prodejnu, pekárnu. Nechali postavit sokolovnu, ve které bylo jedno z prvních kin v tomto kraji, financovali výstavbu školy a podporovali nadané žáky. Jejich vilu obklopovala zahrada se sto padesáti vzácnými stromy a okrasnými keři přivezenými z cest po světě a rozárium, oblíbené místo Gréty. Když Julius v roce 1931 spáchal sebevraždu, nechala mu Gréta na vrcholu hory Rtanj, který se jmenuje Šiljak, ve výšce 1565 m postavit kapličku.

Někdejší sláva dělnické kolonie Rtanj dávno pominula. Najdete zde však božský klid, nádhernou přírodu, mystikou opředený Šiljak ve tvaru pyramidy, který zaujal i slavného spisovatele sci-fi Arthura C. Clarka a kde několik stovek lidí hledalo záchranu, když měl v roce 2012 dle mayského kalendáře nastat konec světa. Mnozí zde stále pátrají po jeskyních, podzemních pramenech, ohnivých koulích, pokladu továrnícké rodiny, nebo zkoumají magnetické odchylky nad horou. Nedávno se ozvali i příbuzní rodiny, žádají o navrácení majetku.

Münchova vila v Paraćinu

My jsme se sem vydali po stopách Münchů, s cílem zdokumentovat vše, co se po nich zachovalo. Opuštěné důlní budovy dodnes stojí, ponechané vlastnímu osudu. Tady se těžilo i potom, co Münch skončil, až do roku 1967. Ve vsi jsme našli dokonce původní staré domky dělnické kolonie, kterou postavil Münch. Jsou v různém stavu, některé zcela opuštěné, jiné dodnes obývané a najdou se i zrekonstruované, které slouží jako chalupy. Ve stavbě předělané na hotel a zvýšené o další patro, záhy poznáte jednu ze škol postavenou továrníkem. Hned vedle ní stojí rodinná vila, v současné době nevyužívaná. Je obklopená zbytky kdysi jistě krásného parku s rozáriem, ve kterém zůstala drátěná konstrukce ve tvaru kopule, pod kterou Gréta sedávala. A na druhé straně vesnice, v hustém porostu, stojí sokolský dům. Ani tento nemá využití. Našli jsme ho ve chvíli, kdy už jsme přestali věřit, že se to podaří. Ač je to stavba velká, i v tak malé vesnici se těžko hledala, hlavně proto, že jí pod názvem sokolský dům většina místních už nezná. Pokud vyšlapete na „střechu Srbska“, jak se říká hoře Šiljak, z výšky 1565 m se vám naskytne nádherný výhled do dálek a také uvidíte zbytky kapličky, kterou Gréta uctila památku svého manžela.

Tenkrát jí stavělo tisíc dělníků za pomoci oslů, kteří na vrchol tahali kamení.

S sebou jsme si odnesli poznání, že srbská větev rodiny Münchů se do dějin zapsala stejně výrazně jako ta hodická a třeštská a má s ní ne jeden styčný bol. V Srbsku na ně vzpomínají nostalgicky a s vděčností, protože jsou spojeni s obdobím prosperity a rozvoje a o své dělníky se starali. Mnohé jejich skutky měly nepochybně zcela pragmatické důvody, ale bez příčiny se o nich jako o dobrodincích asi nemluví. Dnes skoro vylišená vesnice Rtanj, bývalá hornická kolonie má daleko do své někdejší velikosti a slávy, pominul rušný společenský život kolem sokolovny. Nežije se tady lehce – doly jsou zavřené a jiné práce moc není, z turistického ruchu se nikdo neužívá a prodej místní speciality, kterým je rtanjský čaj, je jen formou přivýdělku. Není proto divu, že většina někdejších obyvatel, hledá obživu jinde. Zbyla ale krásná příroda, čistý vzduch, všudypřítomní Münchové, záhady kolem vrchu ve tvaru pyramidy. A kouzlo, které by možná pominulo, kdyby tomu bylo jinak.

text i aktuální fotografie Milina Matulová

Někdejší rozárium

Pohled na domky horníků

Žáci před školou ve vesnici Rtanj

Šiljak, Srbsko

Muzeum Vysočiny Jihlava

- 8. 9. – 19. 11.** **Baroko**
výstava ze sbírek jihlavského muzea
- 27. 9. – 26. 11.** **Putování za předky**
výstava přibližuje zájemcům historický a současný pohled na genealogii a heraldiku
- 27. 9. – 19. 11.** **Slabikáře celého světa**
výstava sbírky slabikářů Ing. Zdeňky Markovičové
- 13. 10. – 12. 11.** **125 let Muzea Vysočiny Jihlava**
v rámci 125. výročí vzniku jihlavského muzea se představí jeho minulost i současnost
- 30. 11. – 7. 1. 2018** **Vánoční tradice a zvyky v Evropě**
výstava připravená ve spolupráci s Vlastivědným muzeem v Šumperku
- 1. 12. – 29. 1. 2018** **Photographia Natura 2017**
XIV. ročník tradiční fotografické soutěže, tentokrát na téma Linie v krajině
- 7. 12. – 29. 1. 2018** **Z dalekých cest do muzea**
jihlavské muzeum představí sbírku cizokrajných předmětů

Kavárna Muzeum

- 12. 9. – 5. 11.** **Kouzla přírody**
autorská výstava začínající malíčky Evy Rodové
- 6. 11. – 17. 12.** **Bláznivé tramvaje**
obrazy a kresby Pavla Bezděčky
- 18. 12. – 29. 1. 2018** **Ze života koček**
obrazy a kresby V. P. Kellera

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Telč

- Do 31. 10.** **Dráteníkův rok**
výstava výrobků členů Cechu česko-moravských uměleckých dráteníků

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Třešť

- 1. 12. – 2. 2. 2018** **Malováno objektivem**
fotografie Davida Tesaře

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA!

Museum Factum
7. ročník, 3/2017
čtvrtletník Muzea Vysočiny Jihlava

MK ČR E 19885
ISSN 1805-0484 (tisk)
ISSN 1805-0492 (on-line)

Vydává: Muzeum Vysočiny Jihlava,
příspěvková organizace,
Masarykovo nám. 55, 586 01 Jihlava
IČ: 00090735, muzeum.ji.cz,
muzeum@muzeum.ji.cz
tel.: 567 573 880

Redakce: Mgr. Ludmila Moržolová
(morzolova@muzeum.ji.cz),
Pavel Bezděčka
(bezdecka@muzeum.ji.cz)

Grafický návrh a DTP: Oldřich Žaluda